

דף לג.

עין משפט א.

הרמב"ם הל' תפילין ופ"ה ה"א

כיצד כותבין ד' את המזוזה. כותבין שתי פרשיות 'שמע' ו'יהיה אם שמע' על דף אחד ביריעה אחת ועושה לה רוח מלמטה ורוח מלמעלה כמו חצי צפון. ואם כתבה בשנים או בשלשה דפין כשרה. ובלבד שלא יעשנה כזנב או כמו עגול או כקובה ואם עשה כזנב או כקובה פסולה. כתבה שלא על הסדר כגון שהקדים פרשה

ד. כסף משנה: כיצד כותבין וכו'. ריש הקומץ (מנחות כ"ח) תנן שתי פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו, ופירש"י שתי פרשיות היינו שמע והיה אם שמע: ועושה לה רוח וכו'. שם (ל"א ל"ב) ר"מ היה עושה לה רוח מלמעלה ורוח מלמטה וכמה הוא רוח אמר רב מנשיא בר יעקב ואמרי לה אמר שמואל בר יעקב כמלא אטבא דספרי כלומר עץ סדוק שיש לסופרים הנושך בפי הקונדריסין שלא יכפלו בעודו כותב. וכתב הרא"ש שפירשו הגאונים דהיינו כחצי צפון: ואם כתבה בשנים וכו'. שם (ל"א:) אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מזוזה שעשאה שתים ושלש ואחת כשרה ובלבד שלא יעשנה כקובה וכזנב. ומפרש דה"ק בין כשעשאה שתים ושלש דפין כשרה כאילו לא עשאה אלא דף אחד, ובלבד שלא יעשנה כקובה שיכתוב בשיטה ראשונה והיה ובשניה הדברים האלה ובשלישית אשר אנכי מצוך שהרי היא רחבה מלמטה וקצרה מלמעלה כקובה. וכן לא יעשנה כזנב שיכתוב בשיטה עליונה שלש או ארבע תיבות ובשניה שתים ובשלישית אחת שהרי היא מקצרת ויורדת כזנב. ומ"ש או כעגול נראה שכך היה גורס רבינו: כתבה שלא על הסדר וכו'. משום דאמרינן במכילתא כתבן שלא כסדרן יגזו וכבר נתבאר בפ"א דאפילו אות אחת שכתב שלא כסדר פסולה: כתבה בשני עורות וכו'. בהקומץ שם (דף ל"ג) אמר רב יהודה אמר שמואל עשאה בשני דפין פסולה ומפרש רבינו דהיינו בשני עורות ואפילו תפרן דאילו בעור אחד הא אמר רבי יוחנן כשרה וכמו שנתבאר בסמוך. ודע דגרסין שם בפרק הנזכר אמר רב יהודה אמר שמואל כתבה על שני דפין פסולה מיתבי כתבה על שני דפין והניחה בשני סיפין פסולה הא בסף אחד כשרה ראוייה לשני דפין קאמר. ופירש"י ראוייה לשני דפין שהניח גויל חלק בין דף לדף וראוייה לחלק חציה כאן וחציה כאן. והתוספות פירשו דראוייה לשני סיפין היינו שכתבה בשני עורות וכן דעת רבינו: ספר תורה שבלה וכו'. ברייתא פרק הקומץ (שם ל"ב): ומ"ש ולא מן הגליונין וכו'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

לְפָרֶשֶׁה פְּסוּלָה. כְּתָבָה בְּשָׁנֵי עוֹרוֹת אֶף עַל פִּי שֶׁתִּפְּרֹן
פְּסוּלָה. סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁבִּלָּה וּתְפִלִּין שֶׁבִּלּוּ אֵין עוֹשִׂין מִהֵן
מְזוּזָה. וְלֹא מִן הַגְּלִיּוֹנִים שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה אֵין כּוֹתְבִין עָלָיו
מְזוּזָה לְפִי שֶׁאֵין מוֹרִידִין מִקְדָּשָׁה חֲמוּרָה לְקֹדֶשׁ קָלָה:

שו"ע יו"ד סימן רפה סעיף ב ד

ב. צריך לכותבה בדף אחד^ה, ואם כתבה בב' או בג' דפין כשרה.

ה. ד. כתבה בשני עורות^ו אע"פ שתפר אותם אח"כ פסולה^ז.

עין משפט ב. הרמב"ם הל' תפילין ופ"ת פ"ו הי"א

פֶּתַח שְׁבִין בֵּית הַמִּדְרָשׁ^ח אוּ בֵּין בֵּית הַכִּנֹּסֶת וּבֵיתוֹ אִם
רְגִיל לְצֵאת וּלְבוֹא בְּאוֹתוֹ הַפֶּתַח חַיֵּב בְּמְזוּזָה. פֶּתַח

ה. היינו לכתחילה, קול יעקב אות ה' משו"ג. ובב' או ג' דפין שכשרה היינו בתוך יריעה
אחת דאם זה דפין נפרדין ואח"כ תפרם הרי זו פסולה כמו בסעיף ד'.

ו. היינו בשני עורות מחולקים. ש"ך ס"ק ג'.

ז. ולדעת הרמב"ם אפי' תפרם לפני הכתיבה פסול. קול יעקב אות י'.

ח. כסף משנה: פתח שבין בית המדרש וכו'. בפרק הקומץ (דף ל"ג) ההוא פתחא דנפיק
ביה רבי לבי מדרשא לא הוה עביד ביה מזוזתא והא ההוא פתחא דהוה עייל ביה רב
הונא לבי מדרשא ועביד ליה מזוזתא התם רגיל הוה דאמר רב יהודה אמר רב במזוזתא הלך
אחר הרגיל כלומר להתחייב במזוזתא בפתח שבין ביתו לבית המדרש הלך אחר הרגיל שאם
הוא רגיל לצאת ולבא תמיד דרך אותו פתח חייב במזוזתא ואם אינו רגיל לצאת ולבא
בקביעות אלא פעם במקרה פטור, כנ"ל לדעת רבינו. ובנ"י פירוש דפתחא דרבי לא היה
עשוי אלא לו לבדו והיינו שאינו רגיל ופתחא דרב הונא היה עשוי לכל הנכנסין לבה"כ
או רובם והיינו רגיל וכן פירש"י ז"ל ולישנא משמע טפי כמו שפירשנו לדעת רבינו: פתח
שבין שני בתים וכו'. שם אמר רב יהודה אמר שמואל הלך אחר היכר ציר ה"ד היכר ציר
כגון פתחא דבין תרי בתי בין גברי לנשי כלומר שחילק ביתו חציו לצורך האנשים הבאים
אל הבית וחציו לצורך אשתו לצניעות ויש פתח ביניהם וכל פתח פתוח לרשות הרבים
ובענין מזוזתא דרך ימין לביאה והכא לא ידעינן הי חשוב דרך ביאה אי מהאי גיסא אי מהאי

שֶׁבִּין שְׁנֵי בָתִּים הוֹלְכִין אַחֵר הַצִּיר שֶׁל דָּלָת, מְקוֹם
שֶׁהַצִּיר נִרְאָה עִמּוֹ שֶׁם קוֹבְעִים אֶת הַמְּזוּזָה:

שו"ע יו"ד סימן רפט סעיף ג

ה. החולק ביתו לשנים ובכל חלק ישנו פתח פתוח לר"ה, ובמחיצה
המחלקת ישנו פתח המחלק בניהם^ט, מטיל בו המזוזה במקום
שעושה החור שבסף שציר הדלת סובב בו ומעמיד שם הדלת והוא
הבית, ובדרך ימין שנכנסים לו קובעים אותה.

עין משפט ג. הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ו ה"ה

בֵּית שְׂאִין לוֹ תִּקְרָה^י פֶּטוּר מִן הַמְּזוּזָה. הִיא מְקַצָּתוֹ
מִקְרָה וּמְקַצָּתוֹ אֵינוֹ מִקְרָה יִרְאָה לִי שְׂאֵם הִיא הַקְּרוֹי

גיסא וקאמר דהלך אחר היכר ציר כלומר אחר חור שהדלת סובב בו אותו צד שהחור בו
חשוב בית ודרך ימין שנכנסין בו נותנין מזוזה:

ט. ואינו יודע איזה נחשבת כניסה ואיזו יציאה ע"כ הולכים אחר היכר הציר. ואם הדבר
ברור כגון בפתח שנכנסים בו לבית החורף עושין המזוזה בימין הנכנס לבית החורף
שעיקר התשמיש הוא בבית החורף ולא משגיחין בציר. ש"ך ס"ק ו', מעט"ז. ובספר ראשון
לציון כתב דבזמנינו אין היכר ציר מועיל שיש עושין הציר מבחוץ ויש מבפנים ע"ש.

י. כסף משנה: בית שאין לו תקרה וכו'. בפרק הקומץ (מנחות ל"ג) אמר רבא פתחי שימאי
פטורין מן המזוזה פליגי בה רב רחומאי ורב יוסף חד אמר דלית להו תקרה וחד אמר
דלית להו שיקפי ומשמע לרבינו דלא פליגי אלא בפירושא דשימאי מאי ניהו אבל לענין
דינא כ"ע מודו דבין לית להו תקרה בין לית להו שיקפי פטורים. ובפ"ק דיומא (דף י"א):
תני רב שמואל בר יהודה קמיה דרבא ששה שערים פטורים מן המזוזה וחד מינייהו שער
שאינו מקורה: היה מקצתו מקורה וכו'. מילתא דסברא הוא: וכתב ה"ר מנוח אם הקירוי
אצל הפתח חייב נראה לי דיש במקורה ד' על ד' ופשוט הוא: ומעמידין הדלתות וכו'. שם
(מנחות ל"ג) ריש גלותא בנה ביתא א"ל לרב נחמן קבע לי מזוזתא א"ל תלי דשי ברישא:
ועל מ"ש רבינו בראש הפרק ויהיו לו דלתות. כתב הראב"ד ז"ל שיהיה לה דלתות לא נאמר
וכו'. קבע דשי ברישא עכ"ל: וחכמי לוניל שאלו מרבינו והשיב להם וז"ל השאלה
והתשובה. מסופק לנו במה שאמר ושיהיו לה דלתות לפי מה שקבלנו הא דאמרין בפרק
הקומץ בההוא דאמר ליה תלי דשי ברישא לא נאמר אלא משום היכר ציר ובשער שבין

כְּנָגַד הַפֶּתַח שֶׁהוּא חֵיב בַּמְזוּזָה וּמַעְמִידִין הַדְּלָתוֹת וְאַחַר כֵּן קוֹבְעִין אֶת הַמְזוּזָה:

שו"ע יו"ד סימן רפ"ט סעיף ה

ה. ז. אם קבעה במזוזת הפתח בעוד הפתח תלוש ואח"כ קבעו לפתח פסולה^ב, משום תעשה ולא מן העשוי.

עין משפט ד. הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ה ה"ח

תְּלֹאֶה בְּמַקְל^א פְּסוּלָה שְׁאִין זֹו קְבוּעָה. הַנִּיחָה אַחֲרֵי
הַדְּלָת לֹא עָשָׂה כְּלוּם. חָפַר בַּמְזוּזָה הַפֶּתַח וְהַכְּנִיס

שני בתים שיש לשניהם יציאה מכאן ומכאן ואין ניכרת ביאתה לשער האמצעי אלא בהיכר ציר שבו: תשובה זה שאמרתם משום היכר ציר מי תלה הא בהא וכי דרשיתו סמוכים בגמרא הלא תדעו שעיקר המצוה לא תלה אותה אלא בשער שנאמר על מזוזות ביתך ובשעריך וכי בשני מקומות מניחין על המזוזה ועל השער אלא כך אמר על מזוזות ביתך ועל מזוזות כל שעריך וכך אמרו חז"ל אחד שערי בתים ואחד שערי מדינות ולא אמרו אחד פתחי בתים שכל פתח שאין לו דלתות פתח מיקרי שער לא מיקרי וכן מוכח בריש עירובין ולא נסתפק זה לשום חכם בעולם שאין החיוב תלוי אלא בשער כפשטיה דקרא וריש גלותא שאמר לרב נחמן לקבוע לו מזוזה על פתח שלא היה לו דלתות לאו למימרא שהיה סבור שחיוב המזוזה על הפתח בלבד אלא כיון שהעמיד המזוזה אמר לרב נחמן להעמיד המזוזה על הפתח ואחר כך יעמיד הדלתות ומדברי רב נחמן תלמוד ענין זה שהרי א"ל תלי דשי ברישא ולא א"ל תלי דשי כלומר אע"פ שהכתיבה על המזוזה היא מונחת אין מניחין אותה עד שתעמוד הדלת שאין החיוב אלא במזוזת השער כמו שביארנו ולא במזוזה בעלמא עכ"ל. ומ"ש וכי דרשיתו סמוכים וכו' הוא לפי שקודם האי עובדא דר"ג בסמוך אמר במזוזה הלך אחר היכר ציר:

ב. מימרא דרב אחא בריה דרבא שם במנחות ל"ג ע"ב, וכפי' רש"י שם.

ל. כסף משנה: תלואה במקל וכו'. בהקומץ (שם ל"ב) מימרא דרב יהודה אמר שמואל וברייתא: הניחה אחורי הדלת וכו'. ברייתא שם: חפר במזוזת הפתח וכו'. גם זה שם (ל"ג) אמר רב יהודה אמר שמואל עשאה כמין נגר פסולה איני והא כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר מזוזתא דבי רבי כמין נגר עשויה לא קשיא הא דעבידא כסיכתא והא דעבידא כאיסתורא. ומפרש רבינו כרש"י דעבידא כסיכתא פסולה דהיינו כיתד שקובעין בחור:

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

הַמְזוּזָה כְּמוֹ נֶגֶד וְהִיא כְּבָרִיחַ הַקָּרְשִׁים בְּטַבְּעוֹת פְּסוּלָה.
הַעֲמִיק לָהּ טַפַּח פְּסוּלָה. חֲתַךְ קִנָּה וְהַכְּנִיס בּוֹ מְזוּזָה
וְאַחֵר כֶּף חֵבֶר הַקִּנָּה אֶל קָנִים אֲחֵרִים וְהַעֲמִיד מִן הַפֶּל
מְזוּזַת הַפֶּתַח פְּסוּלָה מִפְּנֵי שֶׁקִּדְמָה קָבִיעַת הַמְזוּזָה
לַעֲשִׂית מְזוּזַת הַפֶּתַח:

שו"ע יו"ד סימן רפ"ט סעיף ו

ח. צריכה להיות בקביעתה זקופה ארכה לאורך מזוזת הפתח ^מ.

ויכוין שיהיה שמע שהוא סוף הגלילה לצד חוץ.

הגה: וכן נהגו, אבל י"א שפסולה בזקופה ^נ, אלא צריכה להיות שכובה ארכה לרוחב הפתח.

והמדקדקים יוצאים ידי שניהם ^ס ומניחים אותה בשיפוע באלכסון, וכן ראוי לנהוג, ויכוין השיפוע שיהיה ראש המזוזה דהיינו שמע לצד פנים והשיטה האחרונה לצד חוץ.

העמיק לה וכו'. גם זה שם (ל"ג) דרש רב יוסף בר אבא משמיה דרבא העמיק לה טפח פסולה כלומר והו"ל תעשה ולא מן העשוי: חתך קנה וכו'. גם זה שם ברייתא ומימרא דרב אחא בריה דרבא כלומר משום דהוה ליה תעשה ולא מן העשוי:

מ. מימרא דרב יהודה אמר רב שם בע"א, וכפי' רש"י שם בלישנא קמא, וכמ"ש הטור בשמו, וכן כתב הרמב"ם בפ"א, שם.

נ. טור בשם ר"ת.

ס. ולענין דינא קיי"ל כרש"י ורמב"ם זקופה, הגאון אות ד'.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ו הי"א

עין משפט ה.ו.

פֶּתַח שְׁבִין בֵּית הַמִּדְרָשׁ^ע אוּ בֵּין בֵּית הַכְּנֶסֶת וּבֵיתוֹ אִם
רְגִיל לָצֵאת וּלְבֹא בְּאוֹתוֹ הַפֶּתַח חַיֵּב בְּמִזְוָה. פֶּתַח
שְׁבִין שְׁנֵי בָתִּים הוֹלְכִין אַחֵר הַצִּיר שֶׁל דָּלֶת, מָקוֹם
שֶׁהַצִּיר נִרְאָה עִמּוֹ שֶׁם קוֹבְעִים אֶת הַמִּזְוָה:

שו"ע יו"ד סימן רפו פעיף י

י. בית המדרש פטור ממזוזה^פ, ואם יש בו פתח שרגיל לצאת בו לביתו
חייב במזוזה באותו פתח לצד הבית.

וי"א שבית המדרש חייב במזוזה^צ ונכון לחוש לדבריהם, אבל לא יברך
על קביעתה^ק.

ע. כסף משנה: פתח שבין בית המדרש וכו'. בפרק הקומץ (דף ל"ג) שהוא פתחא דנפיק
ביה רבי לבי מדרשא לא הוה עביד ביה מזוזה והא הוא פתחא דהוה עייל ביה רב
הונא לבי מדרשא ועביד ליה מזוזה התם רגיל הוה דאמר רב יהודה אמר רב במזוזה הלך
אחר הרגיל כלומר להתחייב במזוזה בפתח שבין ביתו לבית המדרש הלך אחר הרגיל שאם
הוא רגיל לצאת ולבא תמיד דרך אותו פתח חייב במזוזה ואם אינו רגיל לצאת ולבא
בקביעות אלא פעם במקרה פטור, כנ"ל לדעת רבינו. ובנ"י פירוש דפתחא דרבי לא היה
עשוי אלא לו לבדו והיינו שאינו רגיל ופתחא דרב הונא היה עשוי לכל הנכנסין לבה"כ
או רובם והיינו רגיל וכן פירש"י ז"ל ולישנא משמע טפי כמו שפירשנו לדעת רבינו: פתח
שבין שני בתים וכו'. שם אמר רב יהודה אמר שמואל הלך אחר היכר ציר ה"ד היכר ציר
כגון פתחא דבין תרי בתי בין גברי לנשי כלומר שחילק ביתו חציו לצורך האנשים הבאים
אל הבית וחציו לצורך אשתו לצניעות ויש פתח ביניהם וכל פתח פתוח לרשות הרבים
ובענין מזוזה דרך ימין לביאה והכא לא ידענן הי חשוב דרך ביאה אי מהאי גיסא אי מהאי
גיסא וקאמר דהלך אחר היכר ציר כלומר אחר חור שהדלת סובב בו אותו צד שהחור בו
חשוב בית ודרך ימין שנכנסין בו נותנין מזוזה:

פ. מברכות מ"ז ע"א. ואם הבית מדרש הוא של יחיד ולא של רבים חייב במזוזה. פ"ת
ס"ק ט' מתוס'.

צ. תוס' בשם הירושלמי בתוס' ביומא י"א ד"ה שאין, ובמנחות ל"ג ע"א ד"ה והא.

ק. והב"ח כתב דנכון שיקבע מזוזה בבית שהוא חייב בה ויקבע מיד לביה"מ זה אחר זה.
ש"ך ס"ק כ'.

עין משפט ז.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ו הי"ב

**וְהִיכָן קוֹבְעִים אֶת הַמְּזוּזָה. בְּתוֹךְ חָלָל שֶׁל פֶּתַח בֵּטָפַח
הַסֶּמּוּךְ לַחוּץ בְּתַחֲלֵת שְׁלִישׁ הָעֲלִיּוֹן שֶׁל גִּבֵּה הַשַּׁעַר.
וְאִם קִבְּעָהּ לְמַעַל מִזֶּה כְּשֶׁרָה. וְהוּא שִׁירְחִיקָנָה מִן**

ר. כסף משנה: (יב-יג) והיכן קובעין וכו'. (שם ל"ב:) אמר רב יהודה אמר שמואל מצוה להניחה בתוך חלל הפתח פירוש ולא מבחוץ: ומ"ש בטפח הסמוך לחוץ. ג"ז שם (ל"ג:)
אמר רבא הונא מסורא אמר כי היכי דננטריה פירוש שאם יש בחלל הפתח שלשה או
ארבעה טפחים קודם שיגיע לדלת מצוה להניחה בטפח הסמוך לר"ה כי היכי דננטריה פירוש שאם יש בחלל הפתח שלשה או
במצוה קודם שיכנס רגלו לחלל הפתח. כי היכי דננטריה שישמור הבית מן המזיקין ומ"ה
כל מאי דיכלינן להוציא המזוזה לר"ה נוציא: בתחלת שליש העליון וכו'. (שם ל"ג) א"ר
זירא אמר רב מתנא אמר שמואל מצוה להניחה בתחלת שליש העליון. ומ"ש ובלבד שלא
ירחיקנה מן המשקוף טפח. טעמו מדאמרינן על הא דר' זירא אמר שמואל ורב הונא אמר
מגביה מן הקרקע ומרחיק מן הקורה טפח וכל הפתח כולו כשר למזוזה. מיתיבי מגביה מן
הקרקע טפח ומרחיק מן הקורה טפח וכל הפתח כולו כשר למזוזה דברי ר' יהודה ר' יוסי
אומר וקשרתם וכתבתם מה קשירה בגובה אף כתיבה בגובה בשלמא רב הונא הוא דאמר
כרבי יהודה אלא שמואל דאמר כמאן לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי לעולם כרבי יוסי
ומאי תחלת שליש העליון דקאמר להרחקה. ומשמע לרבינו דלא פליגי רבי יוסי ורבי יהודה
אלא בלמטה משליש העליון אבל למעלה ד"ה צריך להרחיקה מן הקורה טפח והכי משמע
מדאמר רבי יוסי מה קשירה בגובה אף כתיבה בגובה וכי היכי דקשירה דהויה בגובה הזרוע
אינו בסוף גובהו אלא מרוחק מסוף גובהו קצת ה"נ כתיבה דילפינן מינה דהויה בגובה
אינה בסוף הגובה אלא מרוחקת ממנו מעט דהיינו טפח כנ"ל לדעת רבינו. והרא"ש חולק
ואומר שיכול לתת בגובהו של פתח עד המשקוף: כתב הראב"ד הגע עצמך שהוא שער
גבוה מניחה כנגד כתפיו ודיו עכ"ל. וזה שכתב הראב"ד הוא ירושלמי בסוף מגילה. ורבינו
סובר דמכיון שלא הוזכר כן בגמרא דידן משמע דלא ס"ל הכי: וצריך לקובעה מימין וכו'.
מימרא דרבא פ"ק דיומא (דף י"ב:): ובית של שותפין וכו'. ברייתא (שם י"א) וק"ל למה
איחר רבינו דין זה עד כאן דלעיל הו"ל לכותבו. ונ"ל דמשום דבגמרא בהדי הדדי איתמר
דאמאי דתניא בית האשה ובית השותפין חייב פרכינן פשיטא מהו דתימא ביתך ולא ביתה
ביתך ולא בתיהם קמ"ל ואלא ביתך למה לי כדרבא דאמר רבא דרך ביאתך וכי עקר איניש
כרעיה דימינא עקר ברישא. והשמיט רבינו כאן דין בית האשה לפי שסמך על מ"ש בספ"ד
דנשים חייבות במזוזה: אמרו חכמים וכו'. [מנחות דף מ"ג].

הַמְשַׁקּוֹף טָפַח. וְצָרִיךְ לְקַבֵּעַה עַל יָמִין הַנִּכְנָס לַבַּיִת וְאִם
קַבֵּעָה מִשְׁמָאל פְּסוּלָהּ. וּבֵית שֶׁל שְׂתָפִין חַיֵּב בְּמִזְוָה:

שו"ע יו"ד סימן רפ"ט סעיף ב'

עיין לעיל דף לב: עין משפט ה.ו.

דף לג:

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ו הי"ב

עין משפט א.

ראה לעיל דף לג. עין משפט ז

שו"ע יו"ד סימן רפ"ט סעיף ב'

ב. ב. מקום נתינתה בטפח ש' החיצון.

הגה: י"א כשאדם יוצא מן הבית יניח ידו על המזוזה ^ה ויאמר ה' ישמור צאתי
ובואי מעתה ועד עולם, וכן כשיכנס אדם לבית יניח ידו על המזוזה.

שו"ע יו"ד סימן רפ"ט סעיף ב'

עיין לעיל דף לב: עין משפט ה.ו.

ש. מימרא דרבא במנחות ל"ג ע"א, ואם היה עובי החלל כמה טפחים יתן אותה בחלל
ובטפח הסמוך לר"ה.

ת. והאר"י ז"ל כתב שיניח אצבעו הנקרא אמה על השם שדי וינשקנה ויתפלל לה'
שישמרנו בשם שדי ומחילופו באותיות המאוחרות שלו שהוא ת'כ'ה' יצילנו מיצר הרע.
ברכי יוסף.

עין משפט ב.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ה ה"ח

תִּלְאָה בַּמֶּקֶל א פְּסוּלָה שְׁאִין זֶה קְבוּעָה. הַנִּיחָה אַחֲרֵי
הַדֶּלֶת לֹא עָשָׂה כָּלוּם. חָפֵר בַּמְּזוּזָה הִפְתַּח וְהַכְּנִיס
הַמְּזוּזָה כְּמוֹ נֶגֶר וְהָיָה כְּבָרִיחַ הַקָּרָשִׁים בַּטָּבָעוֹת פְּסוּלָה.
הַעֲמִיק לָהּ טַפַּח פְּסוּלָה. חֲתַךְ קִנָּה וְהַכְּנִיס בּוֹ מְזוּזָה
וְאַחֵר כֶּף חֵבֶר הַקִּנָּה אֶל קָנִים אַחֲרֵים וְהַעֲמִיד מִן הַכָּל
מְזוּזָה הִפְתַּח פְּסוּלָה מִפְּנֵי שֶׁקִּדְמָה קָבִיעַת הַמְּזוּזָה
לְעֲשִׂית מְזוּזָה הִפְתַּח:

שו"ע יו"ד סימן רפ"ט סעיף ד

ה. ו. נותן בקצותיה מסמרים לקובעה ב במזוזת הפתח, או חופר במזוזת
הפתח שקע ויקבענה בו, אבל לא יעמיק לחפור טפח בעומק שאם
עשה כן פסולה.

עין משפט ג.

שו"ע יו"ד סימן רפ"ט סעיף ה

עיין לעיל דף לג. עין משפט ג.

א. כסף משנה: תלאה במקל וכו'. בהקומץ (שם ל"ב) מימרא דרב יהודה אמר שמואל
וברייתא: הניחה אחורי הדלת וכו'. ברייתא שם: חפר במזוזת הפתח וכו'. גם זה שם (ל"ג)
אמר רב יהודה אמר שמואל עשאה כמין נגר פסולה איני והא כי אתא רב יצחק בר יוסף
אמר מזוזתא דבי רבי כמין נגר עשויה לא קשיא הא דעבידא כסיכתא והא דעבידא
כאיסתורא. ומפרש רבינו כרש"י דעבידא כסיכתא פסולה דהיינו כיתד שקובעין בחור:
העמיק לה וכו'. גם זה שם (ל"ג) דרש רב יוסף בר אבא משמיה דרבא העמיק לה טפח
פסולה כלומר והו"ל תעשה ולא מן העשוי: חתך קנה וכו'. גם זה שם ברייתא ומימרא דרב
אחא בריה דרבא כלומר משום דהוה ליה תעשה ולא מן העשוי:
ב. ואם נתן שם המזוזת לפי שעה א"צ לקבוע אותה במסמרים. ש"ך ס"ק ז'. מהב"ח
מירושלמי.

עין משפט ד.

הרמב"ם הל' תפילין ופ"ת פ"ו ה"ה

**בֵּית שְׂאִין לוֹ תִקְרָה א פֶּטוּר מִן הַמְּזוּזָה. הִיא מְקַצָּתוֹ
מִקְרָה וּמְקַצָּתוֹ אֵינוֹ מִקְרָה יִרְאֶה לִי שְׁאֵם הִיא הִקְרוּי
כְּנֶגֶד הַפֶּתַח שֶׁהוּא חַיֵּב בַּמְּזוּזָה וּמַעֲמִידִין הַדְּלָתוֹת וְאַחַר
כֵּן קוֹבְעִין אֶת הַמְּזוּזָה:**

ג. כסף משנה: בית שאין לו תקרה וכו'. בפרק הקומץ (מנחות ל"ג) אמר רבא פתחי שימאי פטורין מן המזוזה פליגי בה רב רחומאי ורב יוסף חד אמר דלית להו תקרה וחד אמר דלית להו שיקפי ומשמע לרבינו דלא פליגי אלא בפירושא דשימאי מאי ניהו אבל לענין דינא כ"ע מודו דבין לית להו תקרה בין לית להו שיקפי פטורים. ובפ"ק דיומא (דף י"א:) תני רב שמואל בר יהודה קמיה דרבא ששה שערים פטורים מן המזוזה וחד מינייהו שער שאינו מקורה: היה מקצתו מקורה וכו'. מילתא דסברא הוא: וכתב ה"ר מנוח אם הקירוי אצל הפתח חייב נראה לי דיש במקורה ד' על ד' ופשוט הוא: ומעמידין הדלתות וכו'. שם (מנחות ל"ג) ריש גלותא בנה ביתא א"ל לרב נחמן קבע לי מזוזתא א"ל תלי דשי ברישא: ועל מ"ש רבינו בראש הפרק ויהיו לו דלתות. כתב הראב"ד ז"ל שיהיה לה דלתות לא נאמר וכו'. קבע דשי ברישא עכ"ל: וחכמי לונל שאלו מרבינו והשיב להם וז"ל השאלה והתשובה. מסופק לנו במה שאמר ושיהיו לו דלתות לפי מה שקבלנו הא דאמרין בפרק הקומץ בההוא דאמר ליה תלי דשי ברישא לא נאמר אלא משום היכר ציר ובשער שבין שני בתים שיש לשניהם יציאה מכאן ומכאן ואין ניכרת ביאתה לשער האמצעי אלא בהיכר ציר שבו: תשובה זה שאמרתם משום היכר ציר מי תלה הא בהא וכי דרשיתו סמוכים בגמרא הלא תדעו שעיקר המצוה לא תלה אותה אלא בשער שנאמר על מזוזות ביתך ובשעריך וכי בשני מקומות מניחין על המזוזה ועל השער אלא כך אמר על מזוזות ביתך ועל מזוזות כל שעריך וכך אמרו חז"ל אחד שערי בתים ואחד שערי מדינות ולא אמרו אחד פתחי בתים שכל פתח שאין לו דלתות פתח מיקרי שער לא מיקרי וכן מוכח בריש עירובין ולא נסתפק זה לשום חכם בעולם שאין החיוב תלוי אלא בשער כפשטיה דקרא וריש גלותא שאמר לרב נחמן לקבוע לו מזוזה על פתח שלא היה לו דלתות לאו למימרא שהיה סבור שחיוב המזוזה על הפתח בלבד אלא כיון שהעמיד המזוזה אמר לרב נחמן להעמיד המזוזה על הפתח ואחר כך יעמיד הדלתות ומדברי רב נחמן תלמוד ענין זה שהרי א"ל תלי דשי ברישא ולא א"ל תלי דשי כלומר אע"פ שהכתיבה על המזוזה היא מונחת אין מניחין אותה עד שתעמוד הדלת שאין החיוב אלא במזוזת השער כמו שביארנו ולא במזוזה בעלמא עכ"ל. ומ"ש וכי דרשיתו סמוכים וכו' הוא לפי שקודם האי עובדא דר"ג בסמוך אמר במזוזה הלך אחר היכר ציר:

שו"ע יו"ד סימן רפו ע"ף יד

יד. בית שאין לו תקרה פטור ד', היה מקצתו מקורה ומקצתו אינו מקורה
אם היה הקירוי כנגד הפתח בשיעור ד' על ד' אמות ה' חייב במזוזה.

עין משפט ה"ו. הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ו ה"ג

אֲכַסְדָּרָה וְהוּא הַמָּקוֹם י' שֵׁשׁ לוֹ שְׁלֹשָׁה כְּתָלִים וְתִקְרָה
אֵף עַל פִּי שֵׁשׁ לָהּ שְׁנֵי פְּצִימִין בְּרוּחַ רְבִיעִית פְּטוּרָה
מִן הַמְּזוּזָה. מִפְּנֵי שֶׁהַפְּצִימִין לְהַעֲמִיד הַתִּקְרָה הֵם
עֲשׂוּיִים וְלֹא מְשׁוּם מְזוּזוֹת נַעֲשׂוּ. וְכֵן הַתִּקְרָה שְׂאִין לָהּ
כְּתָלִים אֲלָא עוֹמֶדֶת עַל עַמּוּדִים מְכָאן וּמְכָאן אֵף עַל פִּי
שֶׁהִיא כְּתֻבָּנִית בֵּית פְּטוּרָה לְפִי שְׂאִין לָהּ מְזוּזוֹת. שְׂאֵלוֹ
הַעֲמּוּדִים לְהַעֲמִיד הַתִּקְרָה הֵן עֲשׂוּיִין:

שו"ע יו"ד סימן רפו ע"ף ו

עין לעיל דף לג. עין משפט ד.

ד. מימרא דרבא במנחות דף ל"ג ע"ב, וביומא דף י"א ע"ב.

ה. מרמב"ם שם וכתב הכ"מ שם דמילתא דסברא היא.

או כדי לרבע ד' על ד' לדעת הרמב"ם בסעיף י"ג. ש"ך. וכתב בראשון לציון דנראה שאם
הקירוי היה מרוחק מן הפתח שיעור של לבוד שהוא פחות מג' טפחים ודבר זה משלים
לד' על ד' אמות חייבת במזוזה.

וה"ה אם יהיה הפחות מג' טפחים בתוך הד' אמות של הקירוי ג"כ מצטרף לחייב, ע"ש.

ו. כסף משנה: אכסדרה והוא המקום וכו'. בפ' הקומץ (מנחות ל"ג) אמר רבה בר רב
שילא א"ר חסדא אכסדרה פטורה מן המזוזה ואע"פ שיש לה פצימין מ"ט לחזוקי
תקרה עבידי כלומר ואפילו יש לה דלתות וכל שאר התנאים: וכן התקרה וכו'. נראה שטעמו
מדאמרין בהקומץ אמר אביי חזינא להו לאיספלידא דבי מר דאית להו פצימין ולית להו
מזוזה קסבר חיזוק לתקרה הוא דעבידי. ומפרש רבינו דאיספלידא היינו תקרה שאין לה
כתלים אלא עומדת על עמודים מכאן ומכאן:

עין משפט ז.

הרמב"ם הל' תפילין ופ"ה ח"ה

לְפִיכָךְ אֶחָד ז' שְׁעָרֵי חֲצֵרוֹת וְאֶחָד שְׁעָרֵי מְבוֹאוֹת וְאֶחָד שְׁעָרֵי מְדִינֹת וְעִירוֹת הַכֹּל חֵיבִים בְּמִזְוָה שְׁהָרֵי הַבָּתִּים הַחֵיבִין בְּמִזְוָה פְּתוּחִין לְתוֹכָן. אֶפְלוּ עָשָׂה בָּתִּים זֶה פְּתוּחַ לְזֶה וְזֶה פְּתוּחַ לְזֶה הוֹאִיל וְהַפְּנִימִי חֵיב בְּמִזְוָה כָּלֵן חֵיבִין. וּמִפְּנֵי זֶה אָמְרוּ שֶׁעַר הַפְּתוּחַ מִן הַגְּנָה לְחֲצֵר חֵיב בְּמִזְוָה:

ז. כסף משנה: לפיכך אחד וכו'. גם זה ברייתא שם (יומא דף י"א) אחד שערי בתים ואחד שערי חצרות ואחד שערי מדינות ואחד שערי עיירות חייבין במזוזה ופירש"י שערי מדינות יש מדינה מוקפת הרים ויערים בכמה פרסאות ואין יוצאין ממנה אלא דרך שערים כגון ארץ הגר עכ"ל. ופירש כן משום דמדינה היינו הפרכיא כדמשמע בסוף כתובות: ומ"ש אפילו עשה בתים זה פתוח לזה וכו'. נלמד ממה שנתבאר בסמוך ובפרק הקומץ (מנחות ל"ג): אמר רבה בי ארזיקי חייב במזוזה מאי בי ארזיקי בית שער הפתוח לחצר ובתים הפתוחים לבית שער. ופירש"י בית שער הפתוח לחצר וכו' בעי שתי מזוזות אחד בפתח שמבית שער לבתים ואחד בפתח שמן החצר לבית שער: ומפני זה אמרו וכו'. בהקומץ (שם) ת"ר בית שער הפתוח לגינה ולקיטונית כלומר לחדר ר' יוסי אומר נידון כקיטונית וחכ"א נידון כבית שער רב ושמואל דאמרי תרווייהו מגינה לבית כ"ע לא פליגי דחייב מ"ט ביאה דבית היא כי פליגי מבית לגינה מ"ס קיטונית עיקר ומר סבר גינה עיקר רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו מבית לגינה כ"ע לא פליגי דפטור מ"ט פתחא דגינה הוא כי פליגי מגינה לבית מר סבר ביאה דבית הוא ומר סבר כולה אדעתא דגינה עבידא אביי ורבא עבדי כרבה ורב יוסף ורב אשי עביד כרב ושמואל לחומרא והלכתא כרב ושמואל לחומרא. ופירש"י נידון כקיטונית וצריך מזוזה. נידון כבית שער באויר ואין צריך מזוזה. מגינה לבית באותו פתח שבין הגינה לבית שער לכ"ע חייב דביאת בית שער הוי אותו שער שבו נכנסין מן הקיטונית שהבאים מהגינה דרך בית שער נכנסין בו לקיטונית כ"ע לא פליגי דחייב. כי פליגי מבית לגינה פתח החיצון שיוצא מבית לגינה שהיוצאין מן הבית דרך בית שער נכנסין בו לגינה. מר סבר עיקר בית שער לשם כניסת קיטונית נעשה והוי כשאר בית שער דעלמא שחייבין כל פתחיו במזוזה. ומר סבר עיקר בית שער לגינה נעשה לצאת מקיטונית לגינה הילכך נידון כאויר ולא כבית שער. מר סבר הפתח לשם קיטונית עבידא וחייב במזוזה ומר סבר לשם גינה עבידא ופטור. ל"א ועיקר מגינה לבית אם כשהוא פותח פתח מגינה לבית דהיכר ציר הוי בבית דכ"ע לא פליגי דחייב. קיטונית עיקר וחייב ואע"ג דציר סובב בגינה דכי אמרין הלך אחר היכר הציר ה"מ בפתח דבין תרי בתי דתרווייהו עיקר וכו' ס"ל כרבי יוסי ואליבא דשמואל עכ"ל:

שו"ע יו"ד סימן רפו פעיף ח

ח. בית שער שפתוח לבית וגם לחצר, חייב בשתי מזוזות אחת במקום שפתוח לבית ואחת במקום שפתוח לחצר^ח, חוץ מהפתח שנכנסים בו מר"ה.

ח. חוץ מפתח שנכנסים בו מר"ה, דודאי חייב במזוזה. כ"כ הטור. ש"ך ס"ק י"ח.